

Spomienka na Rudolfa Steinera

Esej Márie Steinerovej

október 1932

Pripomíname si tento mesiac tridsiate výročie dňa, keď bolo osudom Rudolfa Steinera prevziať bremeno vedenia spoločnosti; predpokladať, okrem práce v duchovnej vede, výchovu slobodných osobností až po vysoký morálny ideál, živé pochopenie a pochopenie umenia a komplexnejšie vedomie toho, čo sa myslí ľudskou povinnosťou a ľudskou službou. Počas mnohých búrok musela byť loď spoločnosti riadená, ktorej cieľom bolo byť nositeľom teozofie prispôsobenej súčasnosti a budúcemu vývoju ľudstva. Nasledovali roky neúnavného budovania takéhoto porozumenia. Pre činnosti orientalizujúcej sa teozofickej spoločnosti nezbudil cit pre úlohu súčasnosti a budúci čas. Človek sa uspokojil prekvapivým pohľadom do minulosti bez toho, aby počítal so silami súčasnosti a so zmenami, ktoré ľudstvo odvtedy prešlo a ktoré musia prispievať k jeho pokroku. Dogmatické lipnutie na starodávnej múdrosti, ktoré nedávno vyhlásila Blavatská, ale nie je dostatočne pochopené, bolo na prvom mieste tým, že Rudolf Steiner zaujal rezervujúci postoj. Až keď niektorí hľadači v teozofickej sfére nemohli nájsť cestu hádaniek, sformuloval presnú otázku, či sa Východ, Západ a kresťanstvo v Teozofii nestretli takým spôsobom, aby z toho vyplynul organický vývoj, reťazec príčin a následkov, a Kristov obsah sa tým osvetlil spôsobom, ktorý uspokojil hlbšie poznanie srdca - Rudolf Steiner dovtedy nevidel možnosť pristúpiť k pozývaniu takýchto osôb a pracovať s nimi. Táto túžba sa mu musela najprv priniesť. To mu umožnilo jednoznačne definovať úlohu impulzu, ktorý musel západo kresťanský ezoterizmus dať orientácii teozofie. Tento impulz by bol nekonečne obohatený. Pre zjednotenie vedomostí Východu a Západu a Mikrokozmu a Makrokosmu, pre túto cestu bol vybraný menej domýšľavý názov „Antroposofia“. Bolo to dané pocitom skromnosti, pretože cesta poznania od človeka k Bohu vedie od sebaoznania ku kozmickému poznaniu a dala definitívnu charakterizáciu novému impulzu. „Antroposofia je spôsob poznania, ktorý môže viesť duchovného človeka k duchovnému vo vesmíre.“

Nesmierna bohatosť myslenia, nadbytok duchovného bohatstva, ktorý nám dal Rudolf Steiner vo svojich prednáškach, často sťažuje uvedenie série prednášok do jednej kategórie a ich zúženie do úzkej definície. Sú to koncentrované zdroje energie, z ktorých sa iskry rozptyľujú vo všetkých smeroch, rozsvietia sa blízko a ďaleko, vrhajú sa do prvotných začiatkov, hlbšie dokonca ako čas a priestor, potom znova zdvihnú presné detaily, ktoré sa niekedy môžu javiť ako nevýznamné a napriek tomu majú symptomatický význam a silu nového svetla. Z celej nahromadenej dynamickej sily takýchto detailov vzniká niečo ako prísny zákon osudu, tehotný búrkou, ale s očistným ohňom. Uznávame hlbší zmysel v hre síl, ktoré predchádzali našim súčasným ťažkým obdobiam a ktoré sa vypustili vo svetovej vojne a po nej v neslýchaných narušeniach, ktoré tak budú robiť aj v blízkej budúcnosti. Chápeme, prečo to malo prísť, za čo musia byť chyby odstránené, čo sa od nás požaduje. Historický obraz nesmiernej impozantnosti vychádza pred nami z tejto presnej konfigurácie detailov inak prehliadaných a z mohutného kozmicko-ľudského pozadia, proti ktorému ľudské relácie vynikajú úľavou.

Tieto perspektívy, ponorené do kozmických archetypálnych dejín, ktoré však osvetľujú náš súčasný čas najjasnejším svetlom, sa objavujú s osobitnou silou v prednáškach hovorených členom antroposofickej spoločnosti, ktoré sa s určitými prerušeniami, ale v neustále sa opakujúcich rytmoch konali na miestach, kde mal Rudolf Steiner svoj trvalý domov, v Berlíne a Dornachu, hoci boli mnohými cestami rozdelené. Prostredníctvom týchto prednášok sa muselo prebudiť vedomie aspoň malej skupiny ľudí k obrovskému významu okamihu, v ktorom sme žili pred vypuknutím svetovej vojny a stále žijú.

Rudolf Steiner, seriózný, pôsobivý a spájajúci všetky podrobnosti života vo svojich dôkazoch, k nám hovoril ako k samotnému hlasu osudu, ako k novo vzbudenému ľudskému svedomiu. Aj keď ľudstvo bolo príliš nezrelé na to, aby počúvalo jeho hlas, napriek tomu, pokiaľ to bolo možné, sa do chaosu muselo dostať svetlo, aj keď pre malú - nezrelú - ale ochotnú skupinu ľudí. A pokus sa musel odvážiť preniknúť sem a tam do praktických záležitostí. Praktické skutočnosti dnešného dňa opovrhovali poznatkami o duchovných svetoch. Ako však vieme, živé myslenie má moc vydržať tento okamih a znovu vstávať v nových formách. Je povinnosťou pracovať aj bez očakávaní výsledkov; spornou otázkou je záchrana ľudstva. Vo svojej čistote musí nájsť cestu k postupnému prebudeniu duší v priebehu času prostredníctvom skúšok. Rudolf Steiner zo samotnej praxe života a porozumenia, z ktorej jeho duchovná vízia nikdy nechcela ustúpiť, vytvoril vedu poznania, ktorá pochopila všetky oblasti života a s energickými, tvorivými impulzmi môže preniknúť do najrôznejších oblastí vedy a umenia, svetový koncept a náboženská činnosť.

Účasť na tom všetkom bola a stále je to pocit vyššieho života, dýchanie posilňujúceho, liečivého vzduchu, očisteného snehom a oživené lúčmi slnka. Človek sa zhlboka nadýchne, keď vstúpi do tejto oblasti vyššej reality, z kozmicky podmienených skutočností, ktoré sa vylievajú do ľudského života formujúc budúci obraz ľudského osudu posilňovaním vedomia, ktoré mu umožňuje pochopiť stále vyššie a vyššie sféry bytia.

Boli sme odkázaní duchovnými pokladmi, ktorých svetlo nás trápi a vďaka ktorým môžeme vidieť, ako temný vek, Kaliyuga, bol zlomený v jeho moci a prekonaný. Skutočne máme v sebe temnotu, napriek tomu tam je svetlo.

Svetlo, ktoré nám dal Rudolf Steiner v novom zjavení o Impulze Krista, toto svetlo, pre ktoré sa musela formovať nová forma ľudského vedomia a do ktorého sa môže naliať, prinesie ľudstvu duchovné prebudenie prostredníctvom ktorého jedine spasenie bude možné.

Už nepostačujú sily vnímajúcej duše na prekonanie tých prekážok, ktoré priniesol vek racionalizmu, a napriek tomu najhorlivejšia, najsvätejšia žiara pociťovaná v stredoveku, ako sú svätí a mystici, ktorí kráčali po ceste kresťanského zasvätenia.

Múdrosť Prozreteľnosti a vodcovia ľudstva však ešte pred začiatkom nového veku otvorili druhú cestu kresťanského zasvätenia, ktorá mala postupne pripraviť duše na požiadavky neskoršej budúcnosti.

Táto cesta, kresťansko-rosikruciánska, vyzýva predovšetkým na sily duše vedomia. Úlohou preto bolo tiež posilňovať človeka v jeho osobnosti, nechať ho plne pociťovať význam jedného života. Prostredníctvom štúdia, predstavivosti a kontemplácie to viedlo ľudí k makrokozmu, ktorý sami znovu objavili ako odraz.

Ale plný význam síl osobnosti, ktoré by mohli postupne viesť Ja k vedomému pochopeniu ducha, si vyžiadal, aby sa na čas zakrývalo poznanie opakovaných pozemských životov z tej časti ľudstva, ktorá musela rozvíjať sily osobnosti.

V tomto čase nie je potrebné, aby sa v tomto čase otvorilo nové obdobie, nie je návrat minulosti opätovným nástupom na cestu jogy, ani kresťansko-gnostické alebo rosikrucianske cesty v takej podobe, v akej sa nachádzali, keď slúžili rozvoju v minulosti. V súlade s požiadavkami nového veku sa musí dať nový impulz. A týmto impulzom je odhalenie veľkých právd Reinkarnácie a Karmy.

Rosikrucianizmus tieto pravdy úmyselne zakryl. Stále mlčí o nich až do chvíle, keď ich Rudolf Steiner prevzal. Fungovalo to však tak, že v priebehu storočí tieto pravdy osvetľovali vedomie európskych myslí v dôsledku tvrdých myšlienkových prúdov ako dôsledok horlivého intelektuálneho myslenia. Je to záležitosť hlbokého záujmu o celé ľudstvo, prostredníctvom ktorého história ľudského rozvoja nadobúda svoj skutočný zmysel a význam. Už nejde o záležitosť jedinej bytosti, ktorej cieľom je vyslobodenie z kola znovuzrodenia, ako je to v budhizme. Preto potrebujeme iba poukázať na Goetheho a Lessinga.

Záchrana individuality, ktorá prechádza opakovanými pozemskými životmi a je nimi zdokonalená, znovuzrodenie božského ja v človeku je skutkom Krista, a tento čin Rudolf Steiner stále a znova vniesol pohľad s ohromujúcou silou poznania.

Keď sa Rudolf Steiner po dlhom váhaní rozhodol pristúpiť k petícii nemeckých teozofov a stať sa vodcom ich práce, mohol by tak urobiť, pretože Teozofická spoločnosť považovala za svoju úlohu vstúpiť na svet ako obhajca doktríny reinkarnácie a karmy. Prednášky, na základe ktorých bol pozvaný, aby sa stal vodcom tohto hnutia v Nemecku, boli prednášky na tému „Mystici a ich vzťah k modernému svetovému konceptu“ a na tému „Kresťanstvo ako mystická skutočnosť“. Impulz, ktorý musel priniesť do hnutia, bol teda jasne označený a bola mu zaistená absolútna sloboda výučby. Sám konal v duchu pravých okultistov všetkých čias, ktorí sa spájajú s existujúcimi duchovnými nadáciami, aby ho udržali nažive a ďalej ho prenášali v línii pokroku. Stále mohol dúfať, že prostredníctvom nového impulzu zachráni Teozofickú spoločnosť pred dogmatizmom, prinesie jej nové sily a prebudí porozumenie, ktoré chýba tajomstvám kresťanstva.

Bez toho, aby sa ponáhlal, pridával pomaly do kameňa stavebný kameň a pracoval na základoch pre toto porozumenie. V poslucháčoch sa malo rozvíjať vedomie, ktoré uvažovalo a podrobilo sa skúške. Preto začal používať svoju zvyčajnú terminológiu, postupne rozširoval chápanie vecí a oživoval myšlienky, až kým nemohli byť použité tie označenia, ktoré boli prispôsobené aktívnejšej forme vedomia a modernému duchu. Keď sa vytvoril základ, mohli sa otvoriť širšie perspektívy, z ktorých vypuklo nové svetlo, ktoré jasne hovorí slovami, ktoré nikdy nepočuli pred misiou Zeme a našou úlohou ako ľudstvo.

Každá z prednáškových sérií Rudolfa Steinera je nesmierne dôležitá pre tých, ktorí prichádzajú novo do duchovnej vedy, najmä ak sú braní v ich chronologickom poradí, pretože iba vtedy môžu naplno zažiť živú organickú silu svojho myslenia. Dokonca aj poznámky sem a tam o každodenných udalostiach tých čias, ktoré už dávno za sebou majú, majú takú vysokú morálnu silu a výchovnú hodnotu, aby im dávali trvalý význam. Proti politike zakalenia objektívnej pravdy a podkopávaniu teozofickej spoločnosti prostredníctvom stránickej diplomacie a hry osobných ambícií sa musel zaujať silný postoj nesúhlasu.

Možno, že súčasný čitateľ vždy nechápe, čo sa myslí pod takýmito poznámkami. Poukazuje predovšetkým na žalostnú akciu, spáchanú zriadením svetového Spasiteľa, ktorý sa objavuje v tele, ktorému bolo dokonca dané meno Kristovo. Na túto úlohu bol vybraný indický chlapec Krishnamurti, „Hviezda východu“ bola založená s obrovskou publicitou a Teozofická spoločnosť mala slúžiť skrytým cieľom tejto politiky. Dúfalo sa, že získajú duše, ktoré sa otvoria interpretácii kresťanstva, ezoterizmu prostredníctvom Rudolfa Steinera. Medzitým sa proti nemu otvoril útok so všetkými zbraňami. Medzinárodný teozofický kongres, ktorý sa mal konať v Janove v roku 1911 a pre ktorý boli vyhlásené dve prednášky Rudolfa Steinera o „Budhovi v dvadsiatom storočí“ a „Kristovi v dvadsiatom storočí“, boli na poslednú chvíľu zrušené. bez dostatočného dôvodu, ale so zjavnou nádejou, že obmedzia účinok slov Rudolfa Steinera. Aj tieto udalosti - pre mnohých úplne nepochopiteľné - museli byť niekoľkokrát spomínané na prednáškach toho roku.

Bolo potrebné s veľkou vážnosťou zdôrazniť, že človek nemôže mať nič spoločné s metódami, ktoré tak poľutovaniahodne ťahali dolu úroveň Teozofickej spoločnosti. Slová v tomto zmysle vyslovil Dr. Steiner s intenzívnou bolesťou, ale veľkou energiou; a hlboko v pohybe, keď do slov vložil celé svoje srdce, zopakoval ako želanie svojho života, aby sa ním vedená Spoločnosť nemohla dostať do spoločného zlyhania, do ktorého okultné telá tak ľahko padnú, keď sa nechajú odkloniť od požiadaviek prísnej pravdy a sú priťahovaní do baní márnosti a ambícií.

Takéto slová môžu žiť ako očisťujúci oheň v srdciach tých, ktorí reprezentujú jeho dielo, a môžu byť neustále pred dušou uvádzaní ako varovná spomienka.

Prednášky, ktoré sa konali v Berlíne v roku 1912, sa mnohokrát odvolávajú na boj, ktorý musel Rudolf Steiner podstúpiť, aby zachránil čistotu ducha hnutia za duchovnú vedu, ktoré je vždy vystavené skrytým útokom. Rozpad teozofickej spoločnosti teraz priniesol v dôsledku nezávislosti stredoeurópskej antroposofickej práce, a to aj v jej vonkajšej podobe, oficiálnou ústavou „antroposofickej únie“ v posledných dňoch decembra 1912.

Uplynulé roky s ich rytmami spôsobujú, že tieto dni opäť stúpajú pred spomienkou so zvláštnou intenzitou.

Pred tridsiatimi rokmi, 20. októbra 1902, Rudolf Steiner usporiadal v Berlíne svoju prvú prednášku o antroposofii a 21. októbra rekapituloval teozofickú prednášku Annie Besantovej, ktorá v tom čase ešte nebola pod nepriaznivými vplyvmi, ktoré na ňu pôsobili neskôr. Pred dvadsiatimi rokmi musel Rudolf Steiner chrániť ducha antroposoficky orientovaného duchovného hnutia, ktoré otvoril, pred náhlým útokom okultnej politiky z Adyaru a vysloviť slová, ktoré nám znejú ako odkaz a teraz sa znova uverejňujú na pamiatku tých dní.

Nájdete ich v poslednej decembrovej prednáške toho istého roku v Kolíne, kde Rudolf Steiner, ktorý hovoril o „Bhagavadgíde a listoch sv. Pavla“, prinútil čisto orientálnu múdrosť vyžarovať pred našimi očami vo svetle kresťanského poznania. Vo svojich posledných slovách stále a znova úprimne prosil nositeľov hnutia, ktoré založil, aby uplatňovali sebazpoznanie.

Opozícia nespala. Pred desiatimi rokmi, na Silvestra 1922, Goetheanum bolo v plameňoch.

Na prednáškach v roku 1912 sme dostali umeleckú intenzitu opisu Kristovej postavy v čase, keď ešte nebola predstavená ani možnosť jej plastickej realizácie. To, na čo sa teraz môžeme pozrieť v umeleckom diele, bolo pred nami vykúzléné silou slov: „Áno, toto vonkajšie plastické zobrazenie Krista, je otázka, ktorá sa musí ešte vyriešiť.“ Mnohé pocity budú musieť pretekať ľudskými dušami predtým, ako bude možné pridať niečo nové k mnohým pokusom, ktoré už boli urobené v priebehu vekov, pokus, ktorý ukáže v určitom rozsahu to, čo je Kristus, ako nahraditeľný impulz, ktorý si vytvára spojenie s týmto pozemským vývojom. Ani prvé začiatky takého znázornenia Krista sa nenachádzajú v tom, čo sa doteraz dosiahlo. Pretože sa musí objaviť, stelesnené v rastúcej vonkajšej podobe, zhromaždené organické sily impulzov súcitu a svedomia.

Kristova tvár musí byť taká živá, že jej samotné vyjadrenie povie: Tu v tejto reprezentácii bolo všetko, čo z človeka robí pozemšťana, všetko, čo súvisí so zmyslovou túžbou, prekonané tým, že Duch prežil - tým, čo spirituovalo túto tvár. Musí existovať vznešená sila tvárou v tvár, ktorá je spôsobená tým, že sa všetko, čo človek môže považovať za najvyššie rozvinutie svedomia, prejaví vo zvláštnej podobe brady a úst; ústa, musí to byť - keď niekto stojí pred ňou, keď to maliar alebo sochár chce sformovať -, ktorý dáva človeku pocit, že nie je k dispozícii na jedenie, ale na účely vyjadrenia všetkého, čo sa kedy kultivovalo v ľudstve ako morálka a svedomie; a že celý kostný systém, zuby a dolná čeľusť dávajú to isté. To všetko sa prejaví v takejto podobe. Bude taká mocná sila v podobe spodnej časti tváre, že bude prúdiť ďalej, roztrhne celé zvyšné ľudské telo, až kým sa časom nestane novou formou, a tým sa prekonajú určité sily éteru.

Na druhú stranu mu bude musieť dať oči, z ktorých bude hovoriť všemocný súciti, taký ako jediný je schopný vidieť vnútorné Bytie a nie oči, ktoré sú tu na to, aby prijímali dojmy, ale skôr aby vyšli von, s celou dušou do radosti a utrpenia druhých.

Navyše, tento Kristus bude mať čelo, ktoré si človek nemôže predstaviť ako skrývajúce myšlienky o zmyslových pozemských dojmach. Bude to čelo, ktoré vyčnieva trochu cez oči a klenuje sa nad touto časťou mozgu; zároveň však nebude premýšľať o tom, čo už existuje. To musí byť hlava, s ktorou sa človek nemôže stretnúť vo fyzickom ľudstve.

Každé zobrazenie Krista by malo byť skutočne niečo ako ideál Kristovej postavy. A pocit, ktorý sa usiluje dosiahnuť tento ideál, kedykoľvek v priebehu evolúcie sa človek snaží dosiahnuť - pokiaľ sa ľudstvo snaží umelecky predstaviť tento Najvyšší ideál pomocou Duchovnej vedy, musí existovať tento pocit: Možno sa nemusíte pozerieť na niečo, čo už existuje, ak chcete vykresliť „Krista“; skôr musíte spôsobiť, aby ste sa stali silou, aktívnou v sebe, ktorá prenikne do vášho celého bytia, pomocou troch okamžitých impulzov - Zázrak, Súciti a Svedomie.